

Im memoriam Rába György

RÁBA GYÖRGY

Beavatás

Rámolvastott a hatalmas varázsló
menj ölt magadra számos alakot
mit megnevezni sincsen még parázs szó
bár meglehet egy hangot sem adott
jelenetből csöppentem jelenetbe
színhelyek szerint váltogatva mezt
egy évszázadon futva át szökellve
nem törtem fölteni lejárt lemezt
az ember még oly szófukar telén sem
de ön-jelemhez a sólymok elől
hű maradtam korhatag odu-résben
énekes ki jelenlétet füttyül
múltak múltával az üzenetértő
így lettem vadont irtást ismerő
szentanúságával szellemidéző
élményében terünk böngészhető
egy dalt hajlítgatva más-más szerepben
földkerülő utóbb révkalauz
gázoló sérült fölcserélhetetlen
osztályrész általam felszínre jut
ez a profán Szegények Bibliája
történelem húsomra tetovált
seregszámla az idő odavájta
elszámolását az együgyü bált
lásd túljártam ravasz tökmag halandó
minden boszorkány-mesterek eszén
száz élet újdonsága kél szavamból
ha csak azt mondom én

A vers először a Műhely 1996/1–2. számában jelent meg.

TAKÁCS ZSUZSA

1924. június 13. és 2011. január 28. között

*A kép helyén füstfogta árnyék
s egy cédula:
FÉNYKÉPEZÉSRE
LEAKASZTVA
S nem kerülhet többé helyébe
más kép.*

(Rába György: Nyílt tenger)

Január vége volt, talán pontosan egy éve. Éjjel három és fél négy között. Amikor megszólalt a telefon, azonnal felvettem. Egy félálomban megfogalmazott verssort akartam volna leírni éppen, éber voltam, mint ilyenkor mindig. Akárha teljesen kialudtam volna magamat, füleltem a hangra. Rába György hívott. Megköszönte a leveletem, amelyet kb. egy hete adtam postára Babits-díjához gratulálva. Ott voltam én is a díjátadást kísérő irodalmi esten, a nagyszámú, többnyire idős hölgyekből álló vendégseregben. Csak ő, az ünnepelt maradt távol. Az Irodalomtudományi Intézet elnöke bejelentette, hogy az influenzafertőzés veszélye miatt Rába György lemondta részvételét.

Csak egyben tévedett, Zsuzsa, mondta, amikor mindezt elmeséltem, *nem az influenza miatt maradtam távol, kórházban voltam.* Egy szóval sem ellenkeztem, nem mondtam, hogy ez a hivatalos bejelentés hangzott el. Éreztem, hogy ez a beszélgetés sokkal fontosabb annál, mintsem tényekre hivatkozzam. Kiderült az is, hiszen tisztázni akarta azonnal, hogy a Babits-versek sem az ő összeállításában hangzottak el. *Nem az én érdemem,* mondta, *én csak jóváhagytam az elnök válogatását.* Rátértünk hogylétére, sokadik elesésének következményére, friss kéztörésére. Elbűszkélkedett vele, hogy nincs teljesen egyedül, nevelt fia és annak felesége, aki annak a kórháznak a főorvosa, ahonnét éppen most jött haza, gondoskodnak róla. Bár, tette hozzá, hiába szerződtek egy ebédszállító céggel, aznap nem kapta meg az ebédjét. Szerencsére van otthon kávéja, ebből tudott főzni egy csészényit, és két, kicsit száraz, szeletelt kenyérről pótolta a kimaradt ennielét. Beszélgetésünk nem tartott tovább egy negyedóránál. A Nyugat nagyjainak utolsó ismerője, a tisztességéről, hibátlanul működő etikai érzékéről ismert, az Újhold nagy nemzedékének utolsóelőtti tagja, a kiváló költő és irodalomtörténész kifáradt. *Tegyük le a kagylót,* javasolta. Letettük.

A csend harangütése ébredéskor: / egyedül újra. Mint szűk folyosókon / a kivilágítatlan nappalokban / segítségért tapogatózom. 61-es *Nyílttenger* c. kötete, ahonnan ez az idézet is való, ennél a lapnál magától kinyílik. Sokáig szolgált intő példaként számomra ez a verskezdet arra, hogyan kell verset írni. Bárhova beilleszthetőnek tetszett. Érvényes volt minden kontextusban.

Hajnali, szerinte délutáni háromnegyed négy volt tehát. Kinéztem az idő nélküli kavargó ködbe, sötétbe, aztán visszabújtam az ágyba. Várható megszégyenüléseire, másoknak való kiszolgáltatottságára gondoltam. Hanyatt feküdtem, nyitott szemmel még sokáig. „*A dobpergés újra ke-rekedett / az arcok már úgy úsznak, mint a dokkon / az út mentén eperfák a szívek / és mint redőny zuhog le minden alkony / Új szemhatár megint plakát plakáton / és minden éjjel kéne melegedni / hali hó hej hali hó te rigó / a szeretetből hol füstöl levesnyi.* Emlékezetemben, mint annyiszor húsz valahány éves koromban, felidéződtek Rába többnyire központosítás nélküli, asszociációk sorából épülő verssorai. A hosszú hallgatást, elhallgattatást követő említett *Nyílttenger*be felvett szigorú, számomra már idősödő (!), negyven év körül járó költő felejthetetlen sorai beleíród-

tak agyamba a Pilinszky- és Nemes Nagy-versek közé. Mennyire férfias volt és maradt ez a költészet! Fegyelmezett, szinte katonás, de mégis érzelmes, hasonlatokban bővelkedő, szuggesztív, példás líra volt az övé. *Múlt időben beszélek már róla*, kaptam rajta magamat, *lemondtam róla*.

A viszontlátás reménye, akár az ég alatt hajófüst bikanyála / percről percre nő, de sorsom ma már / külön kontinens negyven felé járva, / s nyomban búcsúznom se vidít, se fáj. Szégyenemben belekezdttem egy Miatyánkba, de megakadtam. Üresen kongott a *mindennapi kenyерünket add meg nekünk ma*. Mit számít a kenyér, ha nem tudjuk megkülönböztetni többé az éjszakától a nappalt? Ha senki nem vár többé tőlünk semmit, ha nevetségessé válunk családtagjaink előtt? Aztán elszégyelltem magamat, hiszen éppen ezt cáfolta meg Rába telefonja az imént. A januári depresszióba süllyedt éjszakai Budapest lakói zavaros álmukat aludták, az ebédszolgáltatásra szakosodott cég konyhásainak szoba-konyhás lakásában csörgött a vekker, szemüket dörzsölték a dolgozók, és hideg vízben megmosták az arcukat. Az ebédnek még híre hamva sem volt, de Rába György ebédasztalára ott várt a kávé és a két szelet száradóban levő kenyér.

Egy év telt el aztán megaláztatásban, öregotthonokban, hazamenetelekkel és rövidebb-hosszabb kórházi tartózkodásokkal. Nála jóval fiatalabb irodalmárok búcsújárása közepette, volt tanítványok szeretetnyilvánításától bátorítva-kísérgetve üldögélt az SZTK-rendelőknél, az OTP-fiókban. Volt tanítványa segítségével menekült haza, rangrejtve a krónikus belosztályról, azaz elfekvőből. Időnként felhívta egy-egy szerkesztő, és érdeklődött, hogy van-e tarsolyában vers. Rába ilyenkor azt felelte, hogy neki már tarsolya sincs.

70–75 éves kora után költészete megújult, lágyabb lett, vallomások sabbá vált. Nagyívű tanulmányai, irodalomtörténete, Babits-kötete, írói életműve visszaemlékezésekkel, novellákkal gazdagodott. Díjakat kapott, az összeget többnyire jótékony célra fizette be. Nemcsak a költők titkait ismerte, őrizte és elemezte, ismerte a madarakat is, Pannónia utcai ablakából elfogult szeretettel kísérte cikcakkos repülésüket. Az volt az érzésem, hogy bennük sosem csalódott. 93-ban írott *Madarászok* c. verse nem a madarászok, az íróelődök emléke előtti tisztelgés, önvallo-más is egyúttal. *Ahogy elnézem őket évtizedeken át / mindegyikük fürkészte a maga madarát / korántsem római módra ingyencsemegeének / nem is kalitkába zárt önző mulatsága végett / talán vizslatták bennük háttartalan énjüket.* Életművéből sziget született – fákkal, virágokkal, saját ég-darabbal.

Egy alkalommal, tizenöt éve is talán, szokásos sétáink színterének a Margitszigetet választottuk. Különös óvatossággal készültem mindig találkozásainkra. Megjegyezte és kommentálta ugyanis nem egy előző, könnyelmű megjegyzésemet. Két óra hosszat ültünk egy padon a délutáni lanyhuló napsütésben, az akkor még gazdag és ápolt parkban. Verseimről beszélt. Néhányat még franciára is lefordított. Nem azokat a verseimet szerettem, amelyeket ő szeretett. Elkedvetlenedtem. Túlérzékeny és nehéz ember volt, meggyőzhetetlen. Nehéz ember vagyok? – tűnődtem magamban. Sétáink folytatódtak, együtt láttuk a Rippl-Rónai-kiállítást. Mindent tudott, a festészet, a képek különösen fontosak voltak a számára. Most, hogy egyre erősebben szomjazom a képek látványára, gyakran gondolkodom rá, de nem tudnám idézni, mit mondott Mednyánszkyról vagy a *magyar vadakról*. Pedig beszéltünk róluk, pontosabban ő beszélt, én kérdeztem.

Egy árnyalattal sötétebb lett a világ azzal, hogy meghalt. De fogalmazhatunk kevésbé borúlátóan, egy árnyalattal világosabb volt, ameddig élt, 1924 és 2011 között.

Két levél Rába Györgytől

Kedves Villányi László!

90.3.18.

Mindenekelőtt köszönöm a szives gratulációt.

Megkaptam a Műhely új folyamának első számát is. A mai magyar irodalom és sajtó inséges viszonyai között párját ritkítónan szép kiállítású kiadvány. Remélem, maradhat ilyennek a jövőben is. Ami "belbecsét" illeti, érdeklődési köre meglepően tág, mértéke magas. A következő számok előzetese a hátlapon ezt a benyomást öregbíti.

Ismételt köszönettel kívánok további eredményes munkát mind Neked, mind a Műhelynek:

Kedves Laci!

2008.7.21.

Bizonyára szívesen veszed a Műhely egyes számainak visszhangját: ebben a szellemben írok most.

A Műhelynek, mint mindig, versrovata kiegyensúlyozott. Ha mégis ki kell emelni valakit, valamit, akkor Baán, Csizsér és Sulyok első verseit, valamint Szabó T. Anna mindkét költeményét emelem ki. Bálint Péter regényrészlete élvezetes, de ami külön szót érdemel, a kritikai rovat. Elsősorban Halmai, Szlukovényi, Miklóssy kritikáit, de még Hanti recenziója is olyan, hogy akár a Nyugat is közölhetne volna: meg lehet ismerni belőlük a könyvet, ugyanakkor végig elméleti távlatból mérlegelnek.

Baráti üdvözléssel

TÁBOR ÁDÁM

vén fa

in memoriam Rába György

vén fa
vastag törzsű terebélyes
vén költő
öregifjú
keserédes
 versed
fűlnek szellemnek
szóló gyümölcs
a múltmélyből szívja
nedvét gyökered
törzsed
 évszázadon gyűrűz át
ülünk
 ágaid árnya alatt
míg fényben fürdő koronád
örökkék eget ér

VASADI PÉTER

Angyal(i) előzetes II.

Ha szent, éles, mint a szike, s túhegye van.
Metsz s szúr finoman,
pontosan bele a gubancba.
Mentésben leleményes,
gyors, nem fontolgatja,
fájhat-e mozdulata egy sebesültnek. Megnyit,
tágít, kipucol, bekötöz.
Nincs gyolcs a kezében,
Nem sajnál. Nem habozik.
De a bűnöst ölbe veszi.
Nem korhol. Nem oktat ki.
Áh!, majd összezárja a száját. Vitte a vérző
Assziszit is. Tudta, ki ő.
Keveset szól. Nem érteni, mit, de röviden.

A másik gonosz. Gyűlöli társát, körülcsapkodja a szárnyával. Tehetetlen.
És folyton ítél. Vádol, hazudik, de szakszerűen.
Te amint legmélyedből öklendezed föl vérnyomos gyöngyökként mérgeidet,
tajtékozva tapodja két lábbal a földbe. Befelé fordítja arany pecsétgyűrűjét, nagy P betű vésve fekete ékkövébe.
S fölpofoz azzal. Lehetsz jó, csirkefogó is, egyre megy.
Ő üt... A szent „iszonyú”, legbenső törvénye szerint.
Ez megront a velődig.

Hogy kell-e álmodoznunk

Ó, annak a drága magyar
nyelvnek költői virági.
Ama kedves, mély hasonlatok.
Miattuk akar verselgetni,
ó, az ember, s műve pamf
lett. Mivelhogy ugyanis
kőbe álmodik a szobrász ezt-
-azt; tünődöm rajta, hogyan?
Bedugja tán fejét a szikla-
résbe, s így aluszik? Mely
nehéz lehet... Mégis csak
jobb, ha megfaragja. Önti,
vési, forrasztja, kalapálja.
A jövőről sem álmodozni
kellenék. Alighanem azért
van elbaltázva rendesen.
Inkább tenni kéne érte,
szervezni, folytatni, újra-
kezdeni, nyalábba kötni-
-oldani erővonalait.
Mindig épp most vetni meg
alapját. A legmagasb értelmi
fokon, hagyva elég helyet
a folyton meglepő s meg is
érkező intuicióknak.
Milliókkal együtt, s mégis
külön-külön őket kihordani
gondolatban, tiszta beszéddel,
tapasztalva, hogy értelem
konok erény, bátorság sarkall
arra, mit is akarjon. S azt
pontosan, mind világosabban
sejtesse meg a többivel:
hisz ezt kívánta ő is, bár
homályosan. S büntesse meg
keményen igazságosság, közjó,
kinti-benti szépség gáncsolóit.
... Ó! (szerző ígéri, ez az
utolsó-ó-ó), magyar „leány”
ne álmodozz: „holdas éjszakán”
egy királfíú „hószín paripán”
beüget érted; nem üget be.
Kint vár házad előtt a fíú.
S füttyög jó nagyokat.

Bukkanó

Meredekebb a mellékút –

egyszerű, napsütött hajlat,
s hirtelen a nyájas gyep limesze;

úgy nyílik meg a pillanat,

dehogy böngészheted élettanát,
a talány lejtőjén mintha a tér szorítana,
hámok, fékek, kétségeid –
az időköz,
s oldalt a magasodó fal kitakar
tájat és eget,

s te is tartózkodóbb lettél,
te, földhözragadt,

ki most befelé haladsz,
tehát a világosságba,
amely csak furcsa, nem idegen –
s ez fog elemelni majd.

KERÉK IMRE

Árulás

Közelről néztem a szemét
a fakó szemüveg mögött
éreztem: messze van nagyon,
akár az Androméda-köd.

Miniatűr apámról

apám rögök közé falazva
válla fölött súlyosodó
pipacs árnyékából kiáltoz
pörli jussát a napvilághoz

Szerelmes vers

kék szemedből csillag iszik
szemed partján szárítkozik

hajad lombján sugár táncol
vékony patakként aláfol

olyan szép vagy gyönyörű vagy
állam alatt hegedű vagy

ha én téged ha te engem
soha jobban soha szebben

amíg bennünk zeng a lélek
nem hallgathat el az ének

fűjjük együtt fűjjük vígan
holtomiglan-holtodiglan

Új dimenziókba

nem csak a megnyíló test öntudatlan
virágot bontó örök-egyszeri
csodája nem csak a vággyal telített
szervek megszólaló hangszerei
de ami kettőnk közös örömén túl
az elérhetőnél egy gazdagabb
világba lendít új dimenziókba
múlhatatlanabb cél felé mutat

Görök pillanatképek

1. Tempe-völgy

Tempe-völgy, Tempe-völgy – ízlelgetem
a szót. De honnan ismerős e táj? –
Fölszengve bennem új-elevenen
egy régi Berzsenyi-sor muzsikál.

2. Az Akropolisz kariatidáihoz

Körülfontva örök szépségetek,
köszöntsön benneteket ez a rím
most, hogy végre láthatlak titeket
kétezer éves kőkedveseim.

3. Kabóca-zene Epidaurosban

Finom ráspolyok, gyémántreszelők –
hangjuk egy pillanatra sem pihen:
zirr-zirr... lassan eget-földet betölt,
előmlik a fás, bokros berkeken.

TÖNKÖL JÓZSEF

Ekevasat vág a nyakamba

Naptól körüljárt kertjeidre is emlékeznek,
ha suttogni kezdenének fái, illatos bokrai,
és végig tudnék menni virágzó máksorok előtt,
mint a vak, hónom alá csapott bottal,
mikor az órák állnak,
érezném vadmadarak nyugvóhelyét,
kazlakhoz vivő utakon sár ölelné patkós csizmám,
esti kenyéren s vízen sírnám el, hiába éltél,
hol lehetsz, elalvás és felébredés között
ugyanazt az udvart járod-e el s vissza
gyönyörűen, tavalyi levelekben lépkedve,
szüntelenül csak néznélek,
október leghosszabb éjszakáján,
halott testeden vad-szagú seb, rémülten látom,
az előszoba ajtaját százszor betörném,
hogy szurok-szűrű lábadat, ráncos karodat
segíthessem, szádat beszéltessem,
hogy felriadj, te édes asszony, hétnyelvű anyám,
síkolsz, mint délelőtti kút tetején az özvegy varjú,
mikor az ég ekevasat vág a nyakamba.

Elszóródtunk lenyíratlan hajjal

Nehezek a csontjaink, nehezek, mint a hó.
Ha más országban élnénk, akkor is
belefáradnánk az álmokba,
egyre inkább a prűszkölő táltos csutakolásába.

A világszép szárnyas istennel birkózó öregek
Szent Mihály fekete lován végignyújtóznak,
a pipacsos ároktopokról mit sem tudnánk nélkülük,
a kövektől semmi válasz, távoliak, idegenek,
olyan az egész, mintha a felhők
kiszáradt disznóhólyag-léggömbként
bontószéken zörögnének, sarjasodó erdő mélyén.
Nem látjuk többé a fölsebződött Jézus kisujját,
nem beszélünk fáklyás, lüktető városokról,
áldozati füstről, fészkeből kimászó kígyó szeméről,
az öregpánk sovány kezére tekert olvasóról.

Elszóródtunk lenyíratlan hajjal,
ki erre, ki arra, mindentől, ki így, ki úgy,
pedig élhettünk volna még néhány napot
ebben a puha-zöld tájban, ha tavaszra fordul.

Magtörő halszáj fészke kell!

Vaszilij Bogdanovnak (1895–1982)

Fejsze sem kell nekem, sem lábszár-hosszú kés,
csak bíbor alagút menedéke:
combok között cuppogó halszáj kell nekem!
Vogul menyegző, ahová veled eltévedek,
vagy már eleve ott vagyok dobos kezűekkel,
valaki hanyatt dől a póznás sátorban,
józanul-e, másképp-e, valaki a csatakos fűvön,
földből kifordult csontokon bokázva táncol,
két vállal forog, két kézzel csapkod,
beszakadó hó szagában, fenyő füstjében
reggelig maradnak a fakörmű,
üvöltő állatmaskarások a külvárosi megállóban,
jávorf-fogú farkasok, kócfarkú róák,
támadó, szeles bundás medvék, örökvalók.
Szilánkosra reped a bordám,
kiforduló csigolyák tövise üti
elhegesedett szívemet, tüdőmet.
Ó, a vörös tokhal szája, drágám, ó!
Annyiszor gondol a földbehaló ember máglyára,
mulatságra, nyusztiszőrrel bélelt szobára,
hogymár alvatlan alszik,
veres hóddal telt kunyhóban néz, körülnéz,
imádkozik korommal teli macskabőrrel,
hallatszik nyelve hangja a tetős ház minden falán,
csákányon, bikalapocka szekercén,
filléres vacsoracsillagon.

Nekem a magtörő halszáj fészke kell!
Nem fejsze, kés, hajnalharmatos sastollú nyíl.

VARGA MÁTYÁS

nővérkém, odaát

álmomban madárhangon
szóltál hozzám. fák között
bolyongtam, hogy jobban
halljam, mit mondasz. mert

az akusztika folyton válto-
zott. pontosan tudtam hol
vagyunk, és azt is, hogy a
zsebemben kő van: célzás-

ra igen alkalmas kavicsok.
– aztán kivártam a telet:
egy napfényes délelőttöt,
hogy elmenjek találkozá-

sunk színhelyére. – torony-
iránt, a megfagyott szán-
táson át (mint ki vízen jár)
jutottam a kis erdőhöz. –

furcsa hely az: mindentől
távol rókák tanyája. a havon
friss vér, különben csend. – ez
hát a titok, amiért idehívtál?

visszatérés

nem emlékszel a reccsenésre,
amikor a gondosan körülfü-
részelt gipszben *újra* eltörték
a lábad. ha próbálsz felidézni:

a műtős fiú eltorzult arcát lá-
tod csak (mintha ketten lenné-
tek). – azt mondják, hétévesen
úgy üvöltöttél, hogy a kórház

legfelső emeletén is hallották.
– a fehér páncél árulását azzal
büntetted, hogy többé nem
akartál járni. – de közben a

rosszul forrt csont nem várt
semmit, újrakezdett. – május-
ban a nagyapád faragta kis
fehér bottal (mint a vakok) te

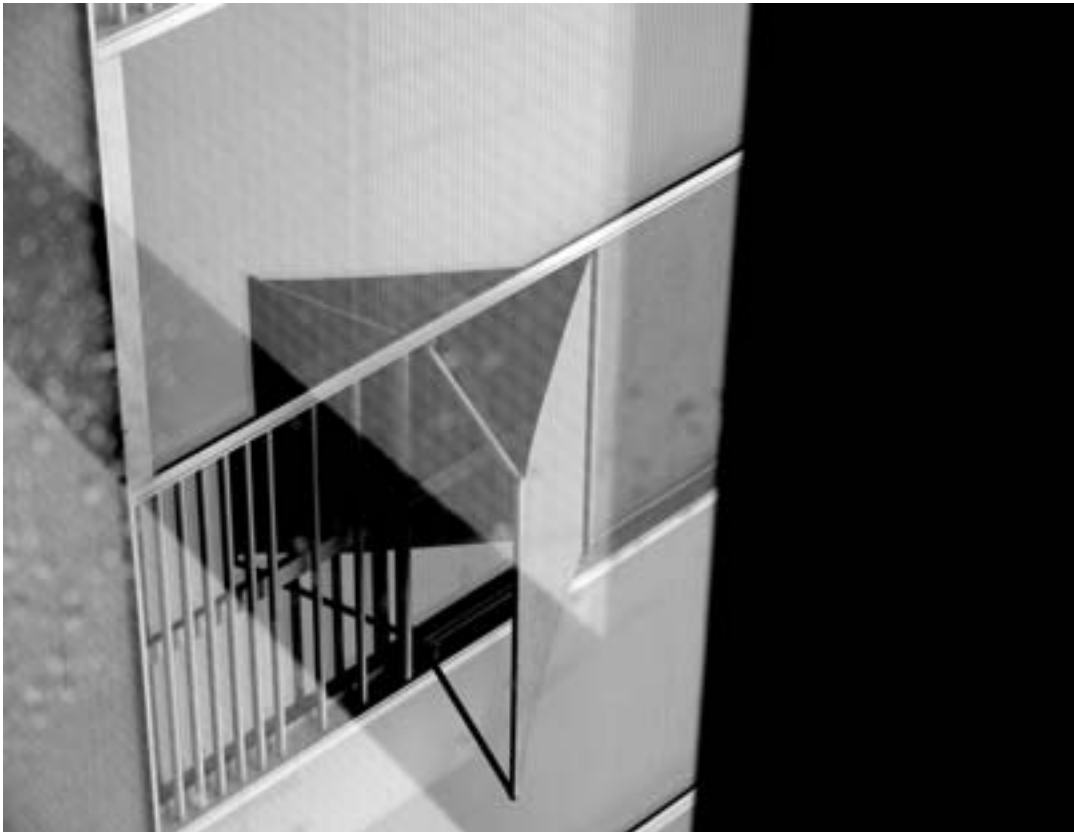
is elindultál át a kerten, friss
salátaágyások között. meg-
ugattak a kutyák, és örültél
nagyon, hogy nem lát senki.

artus

a konyhában várt
rám. a sarokpadon
ült. levest evett,
vagy mindenesetre
valami pépeset.

kérdőn nézett, majd
eltolta a tányért. –
aztán semmi másra
nem emlékszem, csak

a nedves törülközők
átható bűzére.

A harmadik

Egyszer hozzánk ér az Úr.
Pontosítja a szögeket az árnyék
És a test között.

Ki lép a legutolsó nyomba
Legmélyén súlya erejének?
Eget ránt magával érkezése,
A távozás majdnem észrevétlen.

Elég egy kéz a legutolsó térben
Megtörni a szív szünetének csendjét.
Az esőverte hideg ujjak ébredése
Nem több mint mi vagyunk.

A test benned folytatódik,
Hiába hever egy másikon.
Hármunk közt hozzád legközelebb,
Külső pontjai némák.

A hullás levélben lehet öntudatlan,
Lassan lerakódik fentről a földre.
Könnyű a nehézzel összeérni,
Avar lenni megadás nélkül,
Huzatos őszben remegő pernye.

Más az összeroskadás.
Egy sóhaj a test rianása,
Míg átrándul fentről a lentbe.
Az eget rántja magával,
Marokkal tépi a kéket,
Amikor hullik az ember.

Vízfoszlány uszadéka,
Maga is felhő. Levegőtlen sóhaj
Egy súly erejének mélyén.
Jut belőle neked, istenem.

Egyszer hozzánk ér az Úr.
És pontosítja a szögeket az árnyék
És a test között.

Tiéd az elsőbbség.

Tiéd az elsőbbség

A nyár verése sarat mos a hajba.
Homokkal hűti a hegeket.
Érkezésed pontosan simul a test
Legtávolabbi pontjaihoz is.

Tiéd az elsőbbség,
Ha lábunkról lefordul a föld,
Szemünk kiesik a képből.

A napfogyatkozás hirtelen huzatában
Könnyű együttthalni a fénnel.
Fák falába robban a nyár,
Mint az aquitáni herceg,
Sötét és vigasztalan.

Csak egy halálra kész az ember,
Nem vehet el másikat.
A test mégis felajánlás,
Mint árbocra kötözött szív,
Feszül tengernyi ég alatt.

Félúton önmaga és más között
Érintetlen fekszik az ember,
Míg egy külső szándék rámutat.
Mintázatát a bőr táblájába írja,
Az évekbe agyagidőt ékel.

Homokkal hütöd a hegeket.
Sarat mosol a hajba, Uram.

Az árnyak
Éppen akkorák, mint a tárgyak,
A testekben élet és tér aránya
Pontosnak tűnik.

Látod
Az elvesztett tagok romjai közt
Hiányuk hozzád igazodni,
S a vékony mezsgyét is kivezetni,
Melyen át hullámot vet a szív
A néma, emléktelen árok
Hosszú szünetében.

A harmadik, nem tudom, ki volt.
Eltűnt a szívverések erdejében.

SZABADOS GYÖRGY

Mi olyan világban

Radnóti emlékének

Mi olyan világban éltünk
ahol iszapot terítettek
a fejekre
abroncsot kalapáltak a fényből
s bukósisakot glóriának
és hazudoztak
valamennyi álomittas
ébredező gyereknek

Beláttam ezért
hogy a hatalom
mindeneknél nyomorultabb
hogy az ész törékeny menedék
s örökös szél fúj
közös sirató
a halálhozó cserepek alatt

Elmerengtem a szerelmes
szemek fejedelmi tüzeiben
egyetlen ámulaton

Hontalan évek menetét
örökre kitanultam s még
ellenállok a szörnyetegeknek

Hova dönt a titok
hova lebben a szárny
betonelemekből

vértelen a szemem alja
s átdereng megváltó
ölelése az égnek

kifigyel mocsarából a teknős

A fején sár
a szívéen iszapos egyedüllét.

75. III. 26.

Szamár az égen

(„a múltat végképp eltöröljük”)

Rákosi Mátyás mikor a
tihanyi alapítólevelet írta
nem vetette szemét az égre

Szegény nem is vethette égre
sem semmilyen ég-szerúségre
hiszen az alapítólevelet írta

Mert aki a tollát bemártja

honnan tudhatja mit ír ha nem látja
amit ír ha nem a papírra nézve
ír nem le a papírra nézve

hanem fel-felé valami Ég-szerúségre
fel az ég okos kis szamarára

•

Pedig ha akkor egy lúdtalpbetétet
vállára vett volna nehezeknek
súlyában lenne Übü királyunk

Mi meg ezen nevetve rosszul
nem félnénk többet a gonosztul

oldalán két baj-ápolóval.

1970. IV. 27.

Ünnepély

Mit ültök itt
mért nem üvöltök
miért nem mentek nekik?

Hisz' oly gyöngék
akár a hazugság

és olyan mulandók
mint a sötét!

86.

Megadás egy gyereknek

(Kislányomnak)

Kis lábait ahogy
egymás elé teszi
benne még a túlvilág
lépeget ide

megvált naponta már
tündöklő mosolyával
lehajtom fejem
a tenyereibe

És áldom az Istenemet
aki az atomot ily'
mindenek fölött
szelíd szemekbe zárja

gőgös egek
ordas uralmain
melengető
hatalmas biztatásba

S fogom magam szorult
reménykedő halandó
szerelmetes szép szókkal
szólni hozzá

hogy ne oltsa be
repsz-sárkányaival szívét
a meddő gyilkos
mindentudó gonoszság.

1970. XII. 11.

Adj szép világos látást

Adj szép világos látást
minékünk Istenünk
hogy már piciny korunkban
mint Jézus és mint Buddha
úgy lássunk

úgy emlékezzünk és értsünk
mindent ami nagy örömben
megnyilvánul a Világban

hogy átjárjon minket Egybe oldón
varázslatod fenséges szerelme
és osztogassuk mi is
jóságos Mindenedet odaadón
nyugalmad fénylő ablakából

2010. márc. 3.

BÍRÓ JÓZSEF

(– *sic transit gloria mundi* –)

magába gyűjtve
az ikrázó halak
hangtalan fájalmát
a dombokat simogató szellő
halk suhogását
pára s békesség lebegett
a tóból bukkanó réce csőrén
hosszan ingott
egy gyöngyhéjú 'csepp
teherként cipelve
a beláthatatlan *'MINDENSÉG*
- *néki szánt* -
aprócska képét

Szeretettel köszöntjük a 60 éves Bíró Józsefet!

TURCZI ISTVÁN

Bécsi találkozás Kassákkal, 1925 tavaszán

[Remake: William Carlos Williams]

Érzi, barátom, az önkívület illatát? Harang, sziréna, kerékrobaj hasít át a gógös városban. A szél hangja itt, akár egy kiáltványé. Repednek a gipszstukkók, robbannak a csendéletek, lefolynak a lila aktok. Lássa be, nekünk villognak a fények, és a pincér is nekünk paroláz a Kärtnerstrasse egyetlen olcsónak mondható teraszán. És a nők, ez az igazi atonális zene. *A világon nincs jó, amit ne nőktől kapnánk.* Demonstráljuk az alázatot. Hallgassunk, ahogy a torkunkon kifér. Beszéltessek március aranyhullámaival magunk helyett. Olyan sokáig éltünk a föld alatt. Tanuljuk el a szükségesen túli formát. Csupott szemmel keverjük új színeket. Más vörös kell úgyis, ha elered az orrunk vére. Lehetnének akár boldogok is, de minék, ha boldogok vagyunk. Megharcolt kezek találkozása a miénk, versbe fogható. Ha majd hazaengedik, vigye magával ezt a délutánt is. Vannak dolgok, amik nem ok nélkül esnek.

Klímakonferencia

[Remake: Wallace Stevens]

Barátaim. A jövőnkbe vetett hit kegyelméből. Tiszta elvekbe felejtkezhetünk. Azért, amit tettünk, és tenni fogunk. Többre vágyunk, mert édenünk: mindig a befejezetlen. Desztillált ízek megálomult valósága. A diadal, mely a tudomány színónimája. Az érvelés megannyi árnyalata. A mályva fehére, az ibolya kékje, a reggel aranyozott késélei. Az ég, mely akár az algával borított víztükör. Madarak jönnek, mint a szennyár, mely előnti a sziklákat, előnti az eget. Ahogy szájból kiszívott levegő szorul két hegyfok közé, és a szélre hagyja zenéjét. És a szél mérgező magánya, ami igazán felkavaró. Ahogy a sárkányvér (Sanguis draconis) a lábtörő alá kúszik, és mítoszokban telel. Az lesz, amivé leszünk. Ami majd úgy lesz, hogy megszervezzük; madarat, eget, sziklát és eget, vizet és új színeket. Képesek vagyunk rá. Ki állítja, hogy csak az ígéretek halhatatlanok. Adassék hát meg nekünk. Persze megint más, ha valaki költő.

Rilke

Először levélben jött; álmomban érintett. Kedves Fájdalomnak szólított. Verssel letakart városokat hagyott a díványomon. S mint a halott narancsként hámozott szív, kifacsarta, és az üres falakra öntötte összes neki szánt, szegényes szavaimat. Hiába bizonygattam: az vagyok, akit nem ismer. A homok, a virág, a kés vagyok. Azt írta, a homok, a virág, a kés vak. Csak az én látásomtól pereg, hervad, sebez. Ehhez tartsam magam. És amikor már remélni sem mertem, eljött. Kedves Fájdalomnak szólított, közben nem vette le rólam kígyót agyaggá változtató szemét. Hozzám lépett, mintha Rodin hajolna éppen elkészült szobra fölé. *A beteljesülést az ember nem is tudná kívárni.* Hangjának hús-arany lombja gyömbérsárga napnyugták árnyalatával göngyölte körül a szobát. Még nem múlt el, amit magunk mögött hagyunk. Magasztalunk kell az idő minden percét.

KALÁSZ MÁRTON

Önfeledtség – átirat

*Mit hívtam magánynak
előző versemben, mit fájdalomnak?
Uwe Kolbe*

... pillanatnyi; volt önfeledtség –
nesz, urunk: finta (s ha – *félj*); mi sokra kívánnom?
Ne e jól herdált lét ragja (rangja?), ép ajkon megálljon –
szót s vélnénk vissza; nap álma, éjek, örvén
felhőtlen nyugalmak – para-felhőnk, én.
Mélyen lélekalkatnak járva mik vonulnak –
te könnyét forgatod; tudat, épp hang még,
s nekünk váratlan könny forgótükren a vendég
ars. Teleirdalva, eleve érvekre: holnap.
Hátlap ma lét – hagynod sejdültjeink, vonva jegyezned.
Amíg szemünk – nyílt, nyílik (más ennyi e dolgok
mása); lénye s lehet – szín-vallató szíveknek.
Egy nyelvünk s ép; súgnám, jobb, még te oldod.
(Billentyűnyi. Nem *álfeledt* – vég.)

Vadon

Rade Petkovic emlékének

Fogytán – temetőkre rontani lehetett?
Félelmet, fönt nevet: merő e burján
mi, ahány hajlaton. Nevet mormolva: nagyapám –
mintha ott állnék, „sírkő, hő; s híját ne”,
mutatva; kel fiúsan, gúnyosan –
Gott, ne merje, *távol gout*, mondani.
Magán hunyorgó – rég: apán
alkat kint fogva; tovább hamarabb világ vitt.
Fogytán – kisebbség? *Kirill*, más halottunk
sírján, hol étke: hiún, holt téli nap – víve ki.
S világgal, méccsel – legszegényeink,
tudva; ne mécsvilág, fogytán lopózzam
szemlélkedve homloktól halmaig. Vadon, méltó éjfele lett –
fogytán? Fog ma burján bölcs telkén. Le név tétetett.

